

หลักการสำคัญเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพ และสิทธิและเสรีภาพที่น่าสนใจ ปรับปรุงตามรัฐธรรมนูญ ฉบับ 2560 (ชุด ที่ 2

รศ.มานิตย์ จุมปา

การบรรยายกฎหมายรัฐธรรมนูญ ภาคหนึ่ง สมัยที่ ๗๐ (ภาคค่ำ)
วันอังคารที่ ๑๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ เวลา ๑๘.๐๐-๑๙.๕๐ น.
สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา

สิทธิที่จะไม่ถูกบังคับใช้กฎหมายอาญาย้อนหลัง

มาตรา 29 วรรคหนึ่ง และโปรดเทียบดูมาตรา 2 ของประมวล
กฎหมายอาญา

“มาตรา ๒๙ บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการ
อันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้น บัญญัติเป็นความผิดและ
กำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้น จะหนักกว่าโทษที่บัญญัติ
ไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้”

* เหตุใดต้องมีทั้ง มาตรา 29 วรรคหนึ่ง และ มาตรา 2 ตัด
มาตรา 29 วรรคหนึ่งที่ ๑ ได้หรือไม่

Nullum crimer, mulla poena sine lege

ไม่มีความผิดและไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย

1. จะไม่มีความผิดโดยไม่มีกฎหมาย กล่าวคือ ตามกฎหมายอาญาการกระทำจะเป็นความผิดต่อเมื่อมีกฎหมายบัญญัติในขณะกระทำว่าเป็นความผิด
2. จะไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย กล่าวคือ บุคคลจะต้องรับโทษต่อเมื่อมีกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะกระทำบัญญัติให้ต้องรับโทษนั้น ๆ

คดีเด็ด

- (๑) คดีดังสุด เก้าแก่ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑/๒๔๘๙ คดีอาชญากรรมสงคราม
- (๒) คดีสมัยใหม่ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๙๑๒/๒๕๓๖ (ประชุมใหญ่) คดี คตส. สมัย รสช.
- (๓) คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔๐-๔๑/๒๕๔๖ การยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พศ.๒๕๔๒ ย้อนหลังได้ เพราะไม่ใช่โทษทางอาญา (ตีความเคร่งครัด ทำให้น่าคิดว่า การย้อนหลังในทางที่เป็นโทษแก่บุคคล แม้ไม่ใช่โทษทางอาญา จะให้ย้อนหลังได้หรือไม่ จะตีความรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลมากกว่านี้ ได้หรือไม่ ไม่จำกัดเฉพาะโทษอาญา)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑/๒๔๘๙

- (คดีอาชญากรรมสงคราม)
- ประเด็น พระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม พศ.๒๔๘๙ มาตรา ๓ บัญญัติว่า “การกระทำใด ๆ อันบุคคลได้กระทำไม่ว่าในฐานะเป็นตัวการหรือผู้สมรู้ต้องตามที่บัญญัติไว้ต่อให้ให้ถือว่าเป็นอาชญากรรม และผู้กระทำเป็นอาชญากรรมสงคราม ทั้งนี้ไม่ว่าการกระทำนั้นจะได้กระทำก่อนหรือหลังใช้พระราชบัญญัตินี้” ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญที่รับรองสิทธิที่จะไม่ถูกบังคับใช้กฎหมายอาญาย้อนหลังหรือไม่

ต่อ

- **ขัดรัฐธรรมนูญ เพราะเป็นการ
ตรากฎหมายกำหนดความผิด
อาญาขึ้นหลังก่อนที่กฎหมาย
นี้ จะใช้บังคับ**

ชวนคิด

- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.๒๕๔๒ ที่มีบทบัญญัติให้ใช้มาตรการ “ยึดทรัพย์” กับ ผู้ที่กระทำการฟอกเงิน แม้การกระทำที่เป็นกรฟอกเงิน จะเกิดก่อนที่กฎหมายนี้มีผลใช้บังคับ เป็นกาขัดต่อขัด หรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญที่รับรองสิทธิที่จะไม่ถูกบังคับใช้ กฎหมายอาญาขึ้นหลังหรือไม่
- ดูคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔๐-๔๑/๒๕๔๖

สิทธิที่จะได้รับการสนับสนุนในคดีอาญาว่าเป็นผู้บริสุทธิ์

- *มาตรา 29 วรรคสอง เป็นจริงในทางปฏิบัติมากน้อยเพียงใด
- *หลักนี้ นำไปสู่การกำหนดให้มีการประกันตัวผู้ต้องหาได้
- *พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ.2478 บัญญัติว่า “ผู้ใดอยู่ในวงการ เล่น(พนัน)อันขัดต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือขัดต่อความใน กฎกระทรวงหรือใบอนุญาตซึ่งออกตามพระราชบัญญัติ ให้ สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ นี้ นเล(พนัน)ด้วย เว้นแต่ผู้ซึ่งเพียงแต่ดู การเล่นในงานรื่นเริงสาธารณะ หรือในงานนักขัตฤกษ์หรือในที่ สาธารณสถาน” บทบัญญัตินี้ ขัดมาตรา29 วรรคสอง หรือไม่

มานิตย์ จุมปา รัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๖๐

7

ตัวอย่าง การสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือขโมยไม่มี ความผิด (มาตรา ๒๕)

- การนำตัวผู้ ต่องหามาแถลงข่าว หรือการทำ ผู้ ต่องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพ สามารถทำได้โดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่
- ได้ หรือ ไม่ได้ แต่ก็ยังทำอยู่
- ต้องรอให้มีการฟ้องตำรวจ?

มานิตย์ จุมปา รัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๖๐

8

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่๑๑/๒๕๔๔

- พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.๒๕๒๒ บัญญัติว่า
- “มาตรา ๑๕ ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต จำหน่าย นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภทที่ ๑ เว้นแต่การมีไว้ในครอบครองในกรณีจำเป็น เพื่อประโยชน์ของทางราชการตามที่รัฐมนตรีจะอนุญาตเป็นหนังสือเฉพาะรายหรือเฉพาะกรณีที่เหมาะสม
- การผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษประเภทที่ ๑ คำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ ได้ตั้งแต่น้ำหนักกรัมขึ้นไป ให้ถือว่าผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย”
- บทบัญญัติข้างต้นขัดหรือแย้งต่อสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ หรือไม่

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๖๐

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในวรรคสามของมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้ แทน

“การผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ ตามปริมาณ ดังต่อไปนี้ ให้สันนิษฐานว่าเป็นการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย

(๑) เด็กซ์โทรโลเซอรัไฮด์ หรือ แอล เอส ดี มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ ตั้งแต่ศูนย์จุดเจ็ดห้า มิลลิกรัมขึ้นไป หรือมียาเสพติดที่มีสารดังกล่าวผสมอยู่จำนวนสิบห้าหน่วยการใช้ขึ้นไปหรือมีน้ำหนักสุทธิตั้งแต่สามร้อยมิลลิกรัมขึ้นไป

(๒) แอมเฟตามีนหรืออนุพันธ์แอมเฟตามีน มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ ตั้งแต่สามร้อยเจ็ดสิบห้ามิลลิกรัมขึ้นไป หรือมียาเสพติดที่มีสารดังกล่าวผสมอยู่จำนวนสิบห้าหน่วยการใช้ขึ้นไปหรือมีน้ำหนักสุทธิตั้งแต่หนึ่งจุดห้ากรัมขึ้นไป

(๓) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ นอกจาก (๑) และ (๒) มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ ตั้งแต่สามกรัมขึ้นไป

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้

โดยที่กฎหมายปัจจุบันมีบทบัญญัติบางส่วนที่กำหนดว่าบุคคลใดซึ่งกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ ประเภท ๒ ประเภท ๔ และประเภท ๕ โดยมียาเสพติดให้โทษเกินปริมาณที่กำหนดไว้ ให้ถือเป็นเด็ดขาดว่าผู้นั้นกระทำเพื่อจำหน่ายโดยไม่ได้เปิดโอกาสให้พิจารณาจากพฤติการณ์หรือคำนึงถึงเจตนาที่แท้จริงของผู้กระทำความผิดและไม่ได้ให้สิทธิผู้ต้องหาหรือจำเลยในการพิสูจน์ความจริงในคดี สมควรแก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติดังกล่าวให้มีลักษณะเป็นเพียงข้อสันนิษฐาน เพื่อให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีโอกาสพิสูจน์ความจริงได้ นอกจากนี้ อัตราโทษสำหรับความผิดเกี่ยวกับการผลิต นำเข้า หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ ที่กำหนดโทษให้จำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่หนึ่งล้านบาทถึงห้าล้านบาท หรือประหารชีวิต ยังไม่เหมาะสม สมควรแก้ไขปรับปรุงบทกำหนดโทษดังกล่าวเพื่อให้การลงโทษผู้กระทำความผิดมีความเหมาะสมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕/๒๕๕๖

- พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.๒๕๓๗ มาตรา ๗๔ บัญญัติว่า “ในกรณีที่นิติบุคคลกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ถือว่ากรรมการหรือผู้จัดการทุกคนของนิติบุคคลนั้นเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดกับนิติบุคคลนั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่ากากระทำของนิติบุคคลนั้นได้กระทำโดยตนมิได้รู้เห็นหรือยินยอมด้วย”
- บทบัญญัตินี้ขัดหรือแย้งต่อต่อสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญวางหลักไว้ว่า

- พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๓ ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ส่วนที่ ๔ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม โดยมาตรา ๓๙ วรรคสอง เป็นข้อสันนิษฐานว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาเป็นผู้บริสุทธิ์ (presumption of innocence) มีที่มาจากหลักสิทธิมนุษยชน ดังปรากฏอยู่ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ข้อ ๑๑ ที่ว่า บุคคลซึ่งถูกกล่าวหาว่ามีความผิดอาญา มีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ จนกว่าจะมีการพิสูจน์ว่ามีความผิดตามกฎหมายในการพิจารณาโดยเปิดเผย และผู้นั้นได้รับหลักประกันทั้งหลายที่จำเป็นในการต่อสู้คดี และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights) ข้อ ๑๔.๒ ที่ว่า บุคคลทุกคนซึ่งต้องหาว่ากระทำผิดอาญา ต้องมี

(ต่อ)

- สิทธิได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะพิสูจน์ตามกฎหมายได้ว่ามีความผิด อันถือเป็นหลักการพื้นฐานของระบบงานยุติธรรมทางอาญาสากลที่ว่าบุคคลทุกคนมิใช่ผู้กระทำความผิดอาญา เพื่อเป็นหลักประกันแห่งสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเกี่ยวกับความรับผิดชอบอาญาที่รัฐให้การรับรองแก่บุคคลทุกคนที่จะไม่ถูกลงโทษทางอาญา จนกว่าจะมีพยานหลักฐานมาพิสูจน์ได้ว่าเป็นผู้กระทำความผิด และเป็นหลักการที่สำคัญประการหนึ่งของหลักนิติธรรม (The Rule of Law) ที่ได้รับการยอมรับในนานาอารยประเทศ

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า

- พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พศ.๒๕๓๘ มาตรา ๗๔ มีวัตถุประสงค์ให้ดำเนินคดีแก่กรรมการหรือผู้จัดการทุกคนของนิติบุคคล โยดีให้ถือว่าเป็นผู้ร่วมกระทำผิดกับนิติบุคคลด้วย จึงเป็นข้อสันนิษฐานตามกฎหมายที่มีผลเป็นการสันนิษฐานความผิดของจำเลย โดยโจทก์ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ให้เห็นถึงการกระทำหรือเจตนาอย่างใดอย่างหนึ่งของจำเลยก่อน เป็นการนำการกระทำความผิดของบุคคลอื่นมาเป็นเงื่อนไขของการสันนิษฐานให้จำเลยมีความผิดและต้องรับโทษทางอาญา เนื่องจากการสันนิษฐานว่าถ้าผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล ก็ให้กรรมการหรือผู้จัดการทุกคนของนิติบุคคลนั้นต้องร่วมรับผิดชอบกับนิติบุคคลผู้กระทำความผิดด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนไม่ได้มีส่วนรู้เห็น

(ต่อ)

- เป็นใจในการกระทำความผิดของนิติบุคคลดังกล่าว โดยใจทักไม่ต้องพิสูจน์ถึงการกระทำหรือเจตนาของกรรมการหรือผู้จัดการทุกคนของนิติบุคคลนั้นว่ามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของนิติบุคคลอย่างไร คงพิสูจน์แต่เพียงว่า นิติบุคคลกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ และจำเลยเป็นกรรมการหรือผู้จัดการของนิติบุคคลนั้นเท่านั้น กรณีจึงเป็นการสันนิษฐานไว้แต่แรกแล้วว่า กรรมการหรือผู้จัดการทุกคนของนิติบุคคลนั้นได้กระทำความผิดร่วมกับนิติบุคคลด้วยอันมีผลเป็นการผลักภาระพิสูจน์ความบริสุทธิ์ไปยังกรรมการหรือผู้จัดการทุกคนของนิติบุคคลนั้น บทบัญญัติมาตราดังกล่าวจึงเป็นการ

(ต่อ)

- สันนิษฐานความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาโดยอาศัยสถานะของบุคคลเป็นเงื่อนไข มิใช่การสันนิษฐานข้อเท็จจริงที่เป็นองค์ประกอบความผิดเพียงบางข้อหลังจากที่ใจทักได้พิสูจน์ให้เห็นถึงการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับความผิดที่จำเลยถูกกล่าวหา และยังขัดกับหลักนิติธรรมข้อที่ว่าใจทักในคดีอาญาต้องมีภาระการพิสูจน์ถึงการกระทำความผิดของจำเลยให้ครบองค์ประกอบของความผิด นอกจากนี้ บทบัญญัติมาตราดังกล่าวยังเป็นภาระบุคคลเข้าสู่กระบวนการดำเนินคดีอาญาให้ต้องตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย ซึ่งทำให้บุคคลดังกล่าวอาจถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพ เช่น กฤษฎีกาจับกุม

(ต่อ)

- หรือคุมขัง โดยไม่มีพยานหลักฐานตามสมควรในเบื้องต้นว่าบุคคลนั้นได้กระทำการหรือมีเจตนาประการใดอันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา บทบัญญัติมาตราดังกล่าวในส่วนที่สันนิษฐานความผิดอาญาของผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยไม่ปรากฏว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยได้กระทำการหรือมีเจตนาประการใดอันเกี่ยวกับความผิดตามที่ถูกกล่าวหา บทบัญญัติมาตราดังกล่าวในส่วนที่สันนิษฐานความผิดอาญาของผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยไม่ปรากฏว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยได้กระทำการหรือมีเจตนาประการใดอันเกี่ยวกับความผิดนั้น จึงขัดต่อหลักนิติธรรม และขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ วรรคสอง

ล่าสุดการแก้ไขกฎหมายในยุค Thailand 4.0

ตรากฎหมายฉบับเดียว แก้ไขกฎหมาย๗๖ ฉบับ

- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบในทางอาญาของผู้แทนนิติบุคคล พศ. ๒๕๖๐
- ประกาศราชกิจจานุเบกษา: ๑๑ กพ ๒๕๖๐ / มีผล ๑๒ ก.พ. ๒๕๖๐
- เช่น พระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า พุทธศักราช ๒๕๗๔

“มาตรา ๑๒ จัดว่า ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล ถ้าการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้นเกิดจากการสั่งการหรือการกระทำของกรรมการ หรือผู้จัดการหรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น หรือในกรณีที่บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ต้องสั่งการหรือกระทำการและละเว้นไม่สั่งการหรือไม่กระทำการจนเป็นเหตุให้นิติบุคคลนั้นกระทำความผิด ผู้ที่นั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย

สิทธิไม่ถูกเกณฑ์แรงงาน

*มาตรา 30 อดีตใช้ระบบไพร่ เข้าเดือนออกเดือน ปัจจุบันเลิก จึงห้ามเกณฑ์แรงงาน

*กฎหมายที่ให้เกณฑ์แรงงานได้ เช่น พ.ร.บ.ลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2457 มาตรา 27 (7) ให้เกณฑ์ได้เมื่อมีเหตุจลาจล หรือเหตุร้ายใด ๆ ผู้ใหญ่บ้านเรียกลูกบ้านมาช่วยได้

*กฎหมายไทย กฎหมายลักษณะโจรห้าเส้น คือ อะไร

เสรีภาพในการนับถือศาสนา

*มาตรา 31 รวมถึงเสรีภาพในการไม่นับถือศาสนาด้วย

*เสรีภาพในการถือศาสนามีการรับรองและคุ้มครองไว้อย่างสมบูรณ์คือจำกัดเสรีภาพไม่ได้ แต่การรับรองโดยสมบูรณ์นี้ ไม่รวมถึงการแสดงออกด้วย ดังนั้น การแสดงออกซึ่งความเชื่อในทางศาสนาย่อมถูกจำกัดเสรีภาพได้โดยกฎหมาย

เสรีภาพในการนับถือศาสนา รัฐต้องไม่ขัดขวางการใช้เสรีภาพนี้?

มานิตย์ จุมปา รัฐธรรมนุญ เนติฯ ๒๕๖๐

23

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๘-๒๙/๒๕๕๕

ปอ.มาตรา ๑๑๒ ไม่ขัดรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓, ๒๕, ๔๕ วรคหนึ่งและวรคสอง

- ในประเด็นที่ได้แย้งว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๓ วรคสอง นั้น เห็นว่า การที่ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยรัฐธรรมนูญบัญญัติให้พระมหากษัตริย์เป็นสถาบันหนึ่งในรัฐธรรมนูญนี้สืบเนื่องมาจากเหตุผลทางประวัติศาสตร์ โบราณราชประเพณี นิตินิติประเพณี ซึ่งนอกจากจะมีลักษณะเป็นสถาบันหลักของประเทศแล้ว องค์พระมหากษัตริย์ยังทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะที่ผู้ใดจะละเมิดมิได้ จะกล่าวหาหรือฟ้องร้องในทางใด ๆ มิได้ และด้วยพระเกียรติคุณของสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นการผดุงไว้ซึ่งเกียรติยศของประเทศ และรักษาคุณลักษณะประการสำคัญของระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

มานิตย์ จุมปา รัฐธรรมนุญ เนติฯ ๒๕๖๐

24

- จึงมีความชอบธรรมที่ต้องมีกฎหมายคุ้มครองมิให้มีการละเมิดพระมหากษัตริย์ในฐานะที่ทรงเป็นประมุขของรัฐและสถาบันหลักของประเทศ ตามที่รัฐธรรมนูญได้ให้การรับรองและคุ้มครองไว้ โดยที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดการกระทำอันเป็นความผิดและกำหนดอัตราโทษแก่ผู้กระทำการหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์หากผู้ใดกระทำความผิดตามมาตราดังกล่าว ก็จะต้องได้รับโทษทางอาญาเพราะเหตุแห่งการกระทำนั้น หลักการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ จึงมีความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒ ที่บัญญัติรับรองว่า ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและมาตรา ๘ ที่บัญญัติรับรองและคุ้มครองสถานะของพระมหากษัตริย์ในฐานะที่ทรงเป็นประมุขของรัฐและเป็นสถาบันหลักของประเทศ การกำหนดบทลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดจึงเป็นไปเพื่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนตามหลักนิติธรรม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ จึงเป็นบทบัญญัติที่สอดคล้องกับหลักนิติธรรม มิได้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง

- ส่วนประเด็นที่ได้แย้งว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง นั้น เห็นว่าประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ เป็นบทบัญญัติกำหนดลักษณะความผิดเป็นพิเศษเพื่อคุ้มครองสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งการกระทำความผิดดังกล่าวย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ เพราะพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันหลักของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองและคุ้มครองไว้ จึงเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อการรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ วรรคสอง อันเป็นเงื่อนไขแห่งการจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ กล่าวคือบุคคลยังมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นได้ตราบเท่าที่ไม่กระทำการที่เป็นความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

- เห็นได้ว่า เสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ตามมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง รัฐธรรมนูญบัญญัติให้เสรีภาพดังกล่าวอาจถูกจำกัดได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมาตรา นั้น ๆ ซึ่งหมายความว่าแม้บุคคลจะมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น แต่เสรีภาพของบุคคลดังกล่าว ยังต้องอยู่ในกรอบของรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นด้วย นอกจากนี้การกำหนดอัตราโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ก็เป็นการกำหนดเท่าที่จำเป็นและเหมาะสมกับลักษณะของการกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เพราะเป็นลักษณะของการกระทำความผิดที่มีความร้ายแรงมากกว่าการดูหมิ่น หรือหมิ่นประมาทต่อบุคคลธรรมดาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๖

- ประกอบกับเพื่อพิทักษ์ ปกป้องพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์มิให้ถูกล่วงละเมิดโดยการหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายได้โดยง่าย จึงไม่มีการบัญญัติเหตุยกเว้นความผิดหรือยกเว้นโทษไว้ในทำนองเดียวกันกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๙ และมาตรา ๓๓๐ อีกทั้งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ เป็นบทบัญญัติที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปไม่ได้มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง และไม่ได้กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง แต่ประการใด เพราะบุคคลทุกคนยังมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นได้ภายในขอบเขตของรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ดังนั้นประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๒/๒๕๕๕

- บทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดให้กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษเช่นเดียวกันกับนิติบุคคล เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ วรรคสองที่ให้สันนิษฐานว่าบุคคลเป็นผู้ บริสุทธิ์ จนกว่าจะมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิด เพราะเป็นกาสันนิษฐานความผิดของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาโดยอาศัยสถานะของบุคคลเป็นเงื่อนไข มิใช่การสันนิษฐานความผิดข้อเท็จจริงที่เป็นองค์ประกอบความผิดเพียงบางข้อหลังจากที่โจทก์ได้พิสูจน์ให้เห็นถึงการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับความผิดที่จัดอยู่ก่กล่าวหา

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕/๒๕๕๖

- พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พศ.๒๕๓๗ มาตรา ๗๔ ที่บัญญัติว่า
- “ในกรณีที่นิติบุคคลกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ถือว่ากรรมการหรือผู้จัดการทุกคนของนิติบุคคลนั้น เป็นผู้ ร่วมกระทำผิดกับนิติบุคคลนั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการกระทำของนิติบุคคลนั้นได้กระทำโดยตนมิได้รู้เห็นหรือยินยอมด้วย”
- ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ วรรคสอง

ล่าสุดการแก้ไขกฎหมายในยุค Thailand 4.0

ตรากฎหมายฉบับเดียว แก้ไขกฎหมาย๗๖ ฉบับ

- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดในทางอาญาของผู้แทนนิติบุคคล พศ. ๒๕๖๐
- ประกาศราชกิจจานุเบกษา: ๑๑ กพ ๒๕๖๐ / มีผล ๑๒ ก.พ. ๒๕๖๐
- เช่น พระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า พุทธศักราช ๒๔๗๔

“มาตรา ๑๒ จัตวา ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล ถ้าการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้นเกิดจากการสั่งการหรือการกระทำของกรรมการ หรือผู้จัดการหรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น หรือในกรณีที่บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ต้องสั่งการหรือทำการและละเว้นไม่สั่งการหรือไม่ทำการจนเป็นเหตุให้นิติบุคคลนั้น กระทำความผิด ผู้ที่นั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย

ชวนคิด

- การที่กฎหมายกำหนดลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ในองค์กรของรัฐว่า ต้องไม่เป็นพระภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช ตลอดจนหากบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรใดของรัฐเป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช แล้วกฎหมายกำหนดให้เป็นเหตุให้พ้นจากตำแหน่ง บทบัญญัติเหล่านี้ขัดหรือแย้งต่อเสรีภาพในการนับถือศาสนาหรือไม่

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔๔/๒๕๔๒

- ไม่ขัดหรือแย้งต่อเสรีภาพในการนับถือศาสนา เพราะเสรีภาพดังกล่าวนั้นยังคงมีอยู่ แต่เสรีภาพนี้จะถูกจำกัดเมื่อบุคคลดังกล่าวเข้าสู่การดำรงตำแหน่งต่าง ๆ

สิทธิส่วนบุคคล

- *สิทธิส่วนบุคคล คือ สิทธิประจำตัวของบุคคลอันประกอบด้วยเสรีภาพในร่างกาย การดำรงชีวิตมีความเป็นส่วนตัว (มาตรา 32)
- *ความเป็นอยู่ส่วนบุคคล คือ สถานะที่บุคคลจะรอดพ้นจากการสังเกตการรู้เห็น การสืบความลับ การรบกวนต่าง ๆ และมีความสันโดษ
- *กรมการปกครองเสนอให้ใช้เลขรหัสประจำตัวประชาชนในการจับจ่ายใช้สอยสินค้าและบริการ ข้อเสนอแนะนี้ ละเมิดสิทธิส่วนบุคคลหรือไม่

เสรีภาพในเคหสถาน

- มาตรา ๓๓ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถาน
- การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครองหรือการค้นเคหสถานหรือที่รื้อฐานจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

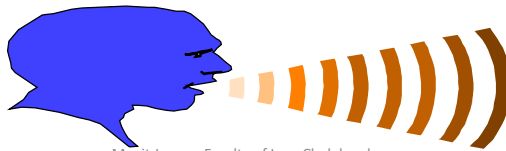
มาตรา ๓๔ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันสุขภาพของประชาชน

*มาตรา 35 กฎหมายเซนเซอร์ พร.42 ถูกยกเลิก ให้แต่ละแห่งรับผิดชอบกันเอง

*เมืองไทย เสนอข่าว คือ การรายงานข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็นของสื่อ อะไรกันแน่

เสรีภาพในการสื่อสาร

- *มาตรา 36 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 105 ที่กำหนดให้กักจตหมายของผู้ต้องหาได้ ชัดมาตรา 37 หรือไม่
- *กักการสื่อสารได้ถ้ามีกฎหมายให้อำนาจ เช่น พ.ร.บ.ไปรษณีย์ พ.ศ.2477 พ.ร.บ.โทรเลขโทรศัพท์ พ.ศ.2477 ของหรือการสื่อสาร ที่เป็นการก่อความผิดอาญาถูกกักได้
- *การดักฟังทางโทรศัพท์เพื่อรวบรวมพยานหลักฐานในคดีอาญา ทำได้หรือไม่

Manit Jumpa, Faculty of Law, Chulalongkorn University

37

เสรีภาพทางวิชาการ

- *มาตรา 34 วรรคสอง **Academic Freedom** คือ เสรีภาพของผู้สอนหรือผู้เรียนในการจะถือเอาและแสดงออกซึ่งความคิดเห็น โดยปราศจากความหวาดกลัวต่อการแทรกแซงตามอำเภอใจโดยทางราชการ
- *วิจัยเรื่อง บ่อนการพนัน ระบุว่ามืออยู่ใน สน.ไหน ถูกสารวัตรคุกคามได้
- *กล่าวอ้างเสรีภาพทางวิชาการ เพื่อวิจัยการโคลนนิ่งมนุษย์ได้หรือไม่

Manit Jumpa, Faculty of Law, Chulalongkorn University

38

สิทธิในทรัพย์สิน

*มาตรา 37 สิทธิในทรัพย์สินมีกฎหมายจำกัดสิทธิมาก

-ปลูกไม้สักในบ้านตนเอง เวลาตัดต้องขออนุญาตใคร
หรือไม่ ตัดเองได้หรือไม่

-มีธนบัตรใบละ 100 บาท ฉีกได้หรือไม่

-พบว่าที่ดินที่ตนมีกรรมสิทธิ์ มีสายแร่ จะขุดสำรวจเอง
ได้หรือไม่

-ป.พ.พ.มาตรา 1298

*มาตรา 37 รวมถึงสิทธิในการสืบมรดก ดู ป.พ.พ.ลักษณะมรดก

ลุงตัดไม้พะยุง ได้ประกันตัวแล้ว ตำรวจยันเป็นไม้หวงห้าม
ไม่สามารถตัดได้

- <https://hilight.kapook.com/view/146574>
- ยศ.อนุวัติเงินช่วย“ลุงตัดไม้พะยุง” กรมป่าไม้ยันตัดได้ถ้าขึ้นในที่ดินตัวเอง แต่ต้องแจ้งจนท.ก่อน

https://www.khaosod.co.th/breaking-news/news_160510

การเวนคืน

*มาตรา 37 ห้ามเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ เว้นแต่เป็นไปตาม
กฎหมาย ดุ พ.ร.บ.เวนคืน ประกอบ และกฎหมายเฉพาะที่ตั้ง
รัฐวิสาหกิจมักให้อำนาจในการเวนคืนไว้

*การเวนคืนใด เมื่อเวนคืนแล้วไม่ได้ใช้ตามวัตถุประสงค์ที่เวน
คืน ต้องคืนทรัพย์สินแก่เจ้าของหรือทายาท

*การเวนคืน คือ การบังคับซื้อ

*กรณีบ้านครัว

เสรีภาพในการเดินทางและเลือกถิ่นที่อยู่

- มาตรา 38 การเดินทางออกนอกประเทศไทยต้อง
ขอหนังสือเดินทางก่อน การกำหนดนี้ ชัดมาตรา 38
หรือไม่
- *เราเดินทางไปเชียงใหม่ไม่มีค่ารถ จะขอให้รัฐออก
ให้ โดยกล่าวอ้างว่ารัฐมีหน้าที่ในการให้เราเดินทาง
ฟรีได้หรือไม่

การห้ามเนรเทศบุคคลสัญชาติไทย

- มาตรา ๓๘ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการเดินทางและการเลือกถิ่นที่อยู่
- การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชน หรือการผังเมือง หรือเพื่อรักษาสถานภาพของครอบครัว หรือเพื่อสวัสดิภาพของผู้เยาว์

เสรีภาพในการประกอบอาชีพ

*มาตรา 40 ทำอาชีพอะไรก็ได้ที่กฎหมายไม่ได้ห้าม

*ก่อนปี 2534 กฎหมายไม่ได้ห้ามตั้งบริษัทเล่นแชร์เบี้ยหวดย มีผู้ขอจดทะเบียนตั้งบริษัทต่อกรมทะเบียนการค้า กรมทะเบียนการค้าไม่รับจด อ้างว่ากำลังตรากฎหมายห้ามตั้งบริษัทเล่นแชร์ ผู้ขอฯ ฟ้องศาล ศาลบอกต้องพิจารณารับจด เพราะการห้ามนั้น ยังไม่ได้ห้าม เพียงแค่จะห้าม

*พ.ร.บ.การแข่งขันทางการค้า พ.ศ.2542 ห้ามใช้อำนาจเหนือตลาดกีดกันบุคคลอื่น $IBC + UTV = UBC$ หรือขายเหล้าฟ่งเปี้ยว

สิทธิในข้อมูลข่าวสาร การร้องทุกข์ต่อหน่วยงานรัฐ และการ ฟ้องหน่วยงานรัฐ

มาตรา ๔๑ บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ

- (๑) ได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ
- (๒) เสนอเรื่องราวร้องทุกข์ต่อหน่วยงานของรัฐและได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว
- (๓) ฟ้องหน่วยงานของรัฐให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ

เสรีภาพในการรวมกลุ่ม

*มาตรา 42 เสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์
สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร องค์การเอกชน หรือหมู่คณะอื่น

***NGO คือ Non-Government Organization** หมายถึง
องค์กรภาคเอกชนที่ไม่ใช่หน่วยงานของรัฐ

*ควรหรือไม่ออกกฎหมายรับจดทะเบียน **NGO**

*มาตรา 42 รวมถึงเสรีภาพในการไม่สมาคมด้วย

สิทธิอนุรักษ์ฯ ใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เข้าข้อเสนอแนะ และ จัดให้มีระบบสวัสดิการของชุมชน

มาตรา ๔๓ บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ

(๑) อนุรักษ์ ฟื้นฟู หรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณี อันดีงาม ทั้งของท้องถิ่นและของชาติ

(๒) จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

(๓) เข้าชื่อกันเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการใดอันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนหรือชุมชน หรืองดเว้นการดำเนินการใดอันจะกระทบต่อความเป็นอยู่อย่างสงบสุขของประชาชนหรือชุมชนและได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐต้องพิจารณาข้อเสนอแนะนั้น โดยให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพิจารณาดำเนินการตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

(๔) จัดให้มีระบบสวัสดิการของชุมชน

สิทธิของบุคคลและชุมชนตามวรรคหนึ่ง หมายความว่ารวมถึงสิทธิที่จะร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐในการดำเนินการดังกล่าวด้วย

เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ

1. การชุมนุมเป็นการภายในโดยสงบ รัฐมาจำกัดเสรีภาพนี้ไม่ได้แต่ในขณะเดียวกัน การชุมนุมต้องไม่เข้าข่ายผิดกฎหมายอื่นด้วย เช่น ความผิดฐานชกโจร

2. การชุมนุมเป็นการสาธารณะ รัฐตรากฎหมายจำกัดเสรีภาพได้

*มาตรา 44 การชุมนุมโดยสงบในที่สาธารณะต้องไม่ขัดขวางการใช้เสรีภาพของคนอื่น

*ชุมนุมโดยสงบแต่ปิดถนน สามารถทำได้โดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

*ต่างประเทศการชุมนุมสาธารณะต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่รัฐทราบเพื่อจะได้อำนวยความสะดวก และควบคุมความวุ่นวาย

ปัจจุบันประเทศไทยมีพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558

ฎีกาใหม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๕๔๖/๒๕๕๕

การใช้เสรีภาพในการชุมนุมที่ละเมิดต่อกฎหมายจะถือว่าชุมนุมโดยสงบไม่ได้

- แม้รัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาตรา ๔๔ วรรคหนึ่ง ซึ่งใช้บังคับขณะเกิดเหตุ จะบัญญัติให้บุคคลมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธก็ตาม แต่มีได้หมายความว่าประชาชนจะสามารถใช้เสรีภาพของตนโดยปราศจากขอบเขตหรือไปละเมิดต่อสิทธิของประชาชนผู้อื่นด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องไม่ใช่เสรีภาพดังกล่าวถึงขั้นเป็นกบฏละเมิดหรือกระทำความผิดต่อกฎหมายบ้านเมือง เพราะกฎหมายที่ตราออกมาใช้บังคับต่อประชาชนทุกคนย่อมมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อจัดระเบียบและรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองและประชาชนเป็นสำคัญ ดังนั้น การอ้างว่ามีเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ แต่มีการกระทำอันเป็นการละเมิดต่อกฎหมาย จะถือว่าเป็นการชุมนุมโดยสงบหาได้ไม่

(ต่อ)

- แม้ไหล่ทางถนนเพชรเกษมจะเป็นที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันได้ก็ตาม แต่การใช้ประโยชน์ของประชาชนย่อมต้องกระทำไปตามปกติวิสัย เช่น การใช้สัญจรไปมาอย่างบุคคลทั่วไปก็สามารถกระทำได้ แต่การที่จำเลยที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๔ กับพวกกางเต็นท์และวางสิ่งของไว้บริเวณไหล่ทางของถนนตั้งแต่วันที่ ๑๕ มีนาคม ถึงวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๔๗ เป็นเวลาเกือบสามเดือน จึงไม่ใช่เป็นการใช้ประโยชน์จากที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินโดยชอบ

เสรีภาพตั้งพรรคการเมือง

มาตรา ๔๕ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามวิถีทางกร
ปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามที่กฎหมายบัญญัติ
กฎหมายตามวรรคหนึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการบริหารพรรคการเมือง
ซึ่งต้องกำหนดให้เป็นไปโดยเปิดเผยและตรวจสอบได้ เปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วม
อย่างกว้างขวางในการกำหนดนโยบายและการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง และกำหนดวิธีการ
ให้สามารถดำเนินการโดยอิสระ ไม่ถูกครอบงำหรือชี้นำโดยบุคคลซึ่งมิได้เป็นสมาชิกของ
พรรคการเมืองนั้น รวมทั้งมาตรการกำกับดูแลมิให้สมาชิกของพรรคการเมืองกระทำการ
อันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

บัญญัติ

*เมื่อรัฐธรรมนูญรับรองเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมือง
แต่กลับไปกำหนดว่า ผู้สมัคร สส. ต้องสังกัดพรรคการเมือง
เท่ากับเป็นการบังคับขืนใจให้ผู้สมัคร สส. ต้องเข้าเป็นสมาชิก
พรรคการเมือง ทั้ง ๆ ที่เสรีภาพในการรวมตัวจัดตั้งพรรคการ
เมืองย่อมหมายถึงเสรีภาพในการไม่เข้าร่วมเป็นสมาชิก
พรรคการเมืองด้วย

*ถือว่าเป็นการที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ขัดแย้งกัน จะมีผลตามมา
ประการใด รัฐธรรมนูญขัดรัฐธรรมนูญ ผลเป็นอย่างไร (บททั่วไป –
บทเฉพาะ)

มาตรา 46 มี พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค ออกมาอนุวัติการตาม
สิทธินี้ โดยสามารถแบ่งสิทธิผู้บริโภคได้ ประการ คือ

1. สิทธิที่จะได้รับข่าวสารรวมทั้งคำพรรณนาคุณภาพที่ถูกต้องและ
เพียงพอเกี่ยวกับสินค้าและบริการ
2. สิทธิที่จะมีอิสระในการเลือกหาสินค้าและบริการ
3. สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าหรือบริการ
4. สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาและชดเชยความเสียหาย

สิทธิรับบริการสาธารณสุข

*มาตรา 47 คนจนได้รับการรักษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

*กรณีโรคระบาดหนักรัฐต้องให้บริการโดยไม่คิดมูลค่า

*ต้องมีการตรากฎหมายมารับ คือ กฎหมายสาธารณสุข
ขั้นพื้นฐาน

สิทธิของมารดาในช่วงระหว่างก่อนและหลังการคลอดบุตร

- มาตรา ๔๘ สิทธิของมารดาในช่วงระหว่างก่อนและหลังการคลอดบุตร ย่อมได้รับความคุ้มครองและช่วยเหลือตามที่กฎหมายบัญญัติ

สิทธิคนชรา

* มาตรา 48 วรรคสอง คนชราอายุเกิน 60 ปี ที่ไม่มีรายได้

รัฐต้องเข้าไปช่วยเหลือ

* ปัจจุบันคนชราได้รับการช่วยเหลือจากกรมประชาสงเคราะห์

ในอัตรา บาทต่อคนต่อเดือน

* เหตุที่กฎหมายให้สิทธิคนชรา เพราะเห็นว่า ได้ทำคุณประโยชน์

แก่ประเทศชาติมาแต่เก่าก่อน

การห้ามใช้สิทธิและเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

มาตรา ๔๙ บุคคลจะใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมิได้

ผู้ใดทราบว่ามีกรกระทำตามวรรคหนึ่ง ย่อมมีสิทธิร้องต่ออัยการสูงสุดเพื่อร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าวได้

ในกรณีที่อัยการสูงสุดมีคำสั่งไม่รับดำเนินการตามที่ร้องขอ หรือไม่ดำเนินการภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้องขอ ผู้ร้องขอจะยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญก็ได้

การดำเนินการตามมาตรานี้ ไม่กระทบต่อการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำการตามวรรคหนึ่ง

หน้าที่ของชนชาวไทย

มาตรา ๕๐ บุคคลมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (๑) พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- (๒) บัณฑิตประเทศ พิทักษ์รักษาเกียรติภูมิ ผลประโยชน์ของชาติ และสาธารณสมบัติของแผ่นดินรวมทั้งให้ความร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- (๓) ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด
- (๔) เข้ารับการศึกษาระบบการศึกษาภาคบังคับ
- (๕) รับประทานอาหารตามที่กฎหมายบัญญัติ
- (๖) เคารพและไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น และไม่กระทำการใดที่อาจก่อให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคม
- (๗) ไม่ใช้สิทธิเลือกตั้ง หรือลงประชามติอย่างอิสระโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศเป็นสำคัญ
- (๘) ร่วมมือและสนับสนุนการอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งมรดกทางวัฒนธรรม
- (๙) เสียภาษีอากรตามที่กฎหมายบัญญัติ
- (๑๐) ไม่ร่วมมือหรือสนับสนุนการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ

หน้าที่ของรัฐ (หมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ) - ใหม่สุดในโลก

- บทบัญญัติหมวดนี้ มีเจตนารมณ์กำหนดให้รัฐมีหน้าที่ต่อประชาชน เพื่อให้รัฐต้องดำเนินการในเรื่องที่กำหนดให้แก่ประชาชน โดยประชาชนไม่ต้องใช้สิทธิร้องขอ
- ประชาชนเร่งรัดให้รัฐดำเนินการ และฟ้องร้องหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดให้ประชาชนหรือชุมชนได้รับประโยชน์นั้นได้ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ (มาตรา ๕๑) คิดจะมากขึ้น กว่าที่มิใช่?
- เป็นการย้ายสิทธิบางประการในรัฐธรรมนูญในอดีตมาไว้ในหมวด หน้าที่ของรัฐ

ตัวอย่างหน้าที่ของรัฐที่จะส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติราชการและการบริหารงานภาครัฐ เช่น

๑. ต้องให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปีตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ฯลฯ (มาตรา ๕๔ ภาระหนักตกแก่กระทรวงศึกษาธิการ)
๒. ต้องให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง ฯลฯ (มาตรา ๕๕ ภาระหนักตกแก่กระทรวงสาธารณสุข)
๓. ต้องจัดหรือดำเนินการให้มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่เป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนอย่างทั่วถึงตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน ฯลฯ (มาตรา ๕๖ ภาระหนักตกแก่กระทรวงคมนาคม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น)

(ต่อ)

๔. ต้องอนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ชนบทธรรมเนียม ประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ ฯลฯ (มาตรา ๕๗ (๑) ภาระหนักตกแก่ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงมหาดไทย และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น)
๕. ต้องอนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา ฟื้นฟู บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ฯลฯ (มาตรา ๕๗ (๒) ภาระหนักตกแก่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม)
๖. ต้องให้มีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของ ประชาชนในการดำเนินการของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ดำเนินการหากการนั้นอาจมี ผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม ฯลฯ (มาตรา ๕๘ ภาระหนักตก แก่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม)

(ต่อ)

๗. ต้องเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงาน ของรัฐ ฯลฯ และต้องจัดให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารดังกล่าวได้ โดยสะดวก (มาตรา ๕๙ ภาระตกอยู่กับทุกหน่วยงานของรัฐ) ต้องนำข้อมูล ข่าวสารลงในระบบออนไลน์?
๘. ต้องรักษาไว้ซึ่งคลื่นความถี่และสิทธิในกาเข้าใช้วงโคจรดาวเทียมอัน เป็นสมบัติของชาติ ฯลฯ (มาตรา ๖๐)
๙. ต้องจัดให้มีมาตรการหรือกลไกที่มีประสิทธิภาพในการคุ้มครองและ พิทักษ์สิทธิของผู้บริโภคด้านต่าง ๆ ฯลฯ (มาตรา ๖๑)

(ต่อ)

๑๐. ต้องรักษาวินัยการเงินการคลังอย่างเคร่งครัด ฯลฯ
(มาตรา ๖๑)

๑๑. ต้องส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนถึง
อันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งใน
ภาครัฐและภาคเอกชน ฯลฯ (มาตรา ๖๓)